

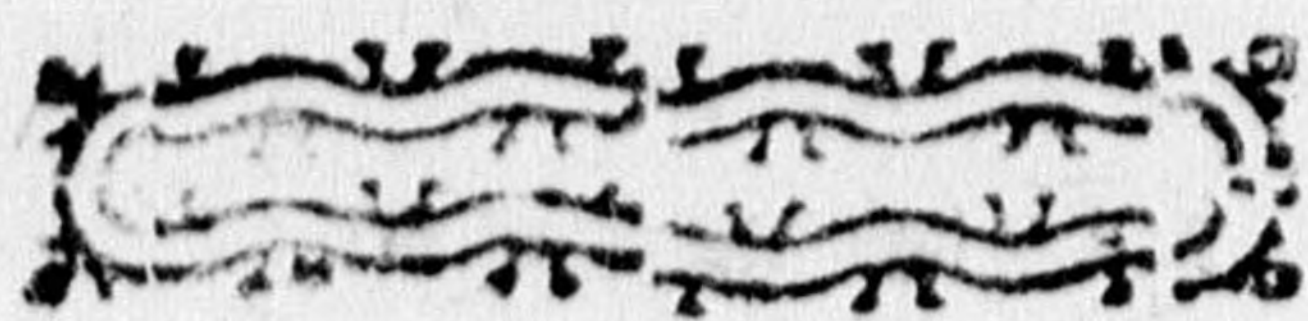

A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG.
NEK KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indult BÉTSBÖL Kedden 8. Mártiusban 1791.

Minden-féle elegyes belső Tudósítások.

Az egész Világon leg-hiresebb levegő-ég úszó *Blanchard* Bétsben vagyon, 6-ezer egy néhány 100 rőf tafotából tsinált magának egy hajót, és hólnap fogja másod magával a' levegőben szélnek adni vitorláit. — Tele van vele egy néhány napoktól fogva a' Város, hogy Gr. *Pálfy* Károly fő Kantzellárius és Gr. *Zitsi* Károly Ország-Birája ő Excelentziájok, magok Tisztségjokról való lemondásokat felküldötték volna ő Felségéhez, de ő Felsége el nem fogadta. — Meg-irtuk vala ez előtt költ *Kurirunkban*, hogy nagy hírek áljanak a' Küszöbben; tsak alig ha rövid időn bé-nem fogunk ezekkel lépni a' Publikum ajtaján. — R. Sz. B. béli Gr. *Teleky* Sámuel Ur ő Exc. ja 3-dikban tette-le a' hitét;

mint az Erdély-országi Kantzelláriának Präfese; nem különben Gr. *Balassa* Ur ő Exja-is, mint az Illyriai Nemzet Kantzelláriájának Kantzelláriusa. Nem tsak Illyriai Udvari *Commissio* léfzen tehát ez, a' mint eddig közönségesen véltük, hanem Kantzellária, még pedig a' Magyar Kantzelláriától minden függés nélkül való. — A' vólt edgyesült Magyar Kantzelláriának első Vice Kantzelláriusát Gr. *Májláth* Ur ő Exját, az ujjanon fel-állított *Finántz és Kammerális* Udvari Tanáts széken első Vice Präfesé tette ő Felsége; nem különben a' Magyar Kantzellárián vólt Tanátsosokat: *Redl* Ferentz, *Kempelen* Farkas, *Semsei* András és *Veszer* Todor Urakat, ezen Kantzelláriának egy néhány Titoknakjaival és alsóbb Tisztviselőivel edgyütt ezen Udvari Kamara Tanáts mellé tenni méltoztatott. — Udvari Präfes Titoknak *Néveri* Ur is ezen Kamara mellé fog menni Titoknaknak. — Ugy beszélik, hogy Udvari Magyar Tanátsos és Réferendárius M. *Pásztori* Ur is a' *Fiumei* Kormány székhöz Promoveáltatik — sőt más és több változások-is fognának lenni. — Mig az Erdélyi Kantzelláriának más épületjéről gondoskodnának, addig is a' Magyar Kantzelláriának egy különös Palotájában tartatnak a' Tanáts gyűlések.

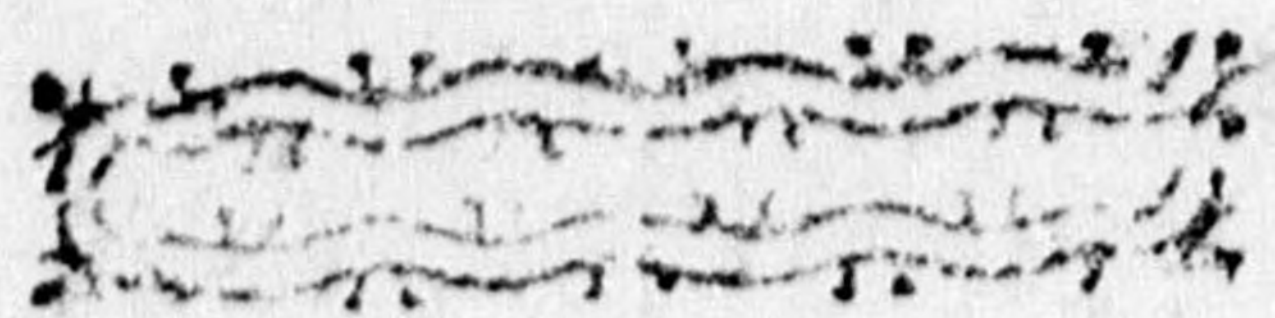
Néhai Gr. *Pálffy* János Urnak halálát az okozta, a' mint értettük, hogy Febr. 20 dikán estve sok lódort, hideg pástétomot, és 13 fánkot evett; 3 mezfzely Magyar, 's fél butellia *Kampániai* bort meg-ivott. Ezekre pedig 18 pohár hideg vizet. Más napra mindjárt rofzszul kezdett lenni. Dr. *Schreibers* le-vitetett *Bétsből* hozzája, a' ki akarátja ellen is a' Grófnak (mivel semmit nem-akart bé-venni) orvofságot adott bé, eret vágatott rajta, 's klystért rendelt. De haszontalan vólt minden iparkodása. Febr. 23 dikán meg-szünt lenni a' Gróf. — Jövedelmei a' meg-hóltt Gróf Urnak rá mentek 200-ezer forintra. A' *Vöröskői*, *Voynitzi*, *Szentgyörgyi*, és *Bazini* Uradalmakból (Dominium) t. i. bé-vett 160-ezer; a' *Posonyi* Vár-Kapitányságból pedig 40-ezer forintokat. (A' *Posonyi* Vár-Kapitánnya birja *Posonnak*

sonnak *Schlofsberg Tzukerman dl* nevezetü részzeit, az *Au erdöt 's a' t.* Most már Gróf *Pálsy* Károly Kantzellárius Urra, mint a' Familiában leg-öregebbre szállott a' Kapitányság.)

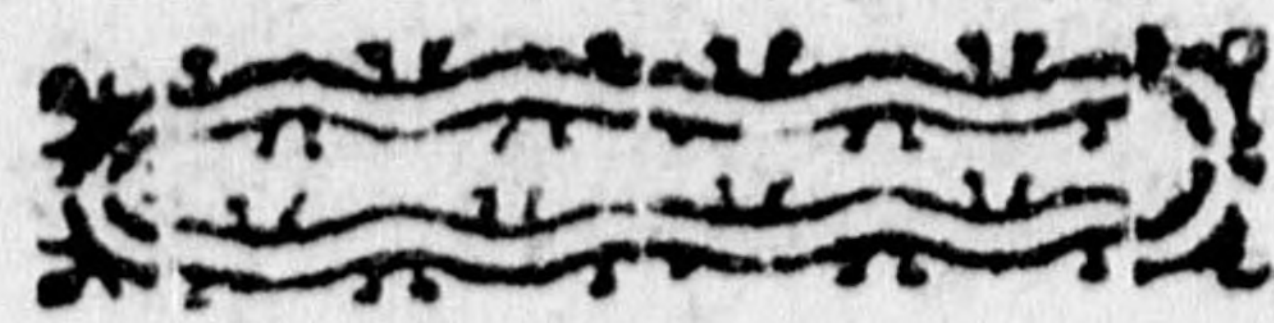
Az 5 dikben költ Pofonyi Levelek ezeket írhatják: „*Ferdinánd és Károly* fő Hertzegek, a' magok kedves fő Hertzeg Afzszonyaikkal edgyütt a' múlt Szeredán jó reggel; *Ferentz* fő Hertzeg pedig délután ide érkezének, és minekutánna az Országgyűlésében megjelentenek volna, megint Bétsbe visszafertenek. Ezen Országgyűlésében az ő Felségétől vissza érkezett 67 cikkellyekről, és az ujjanon felállittatott Illyriai Kantzelláriáról vala a' nevezetesebb szó, a' midön el is végezék, hogy egy nevezetes Députátziot küldenének Bétsbe ő Felségéhez. Az 5-dikben tartatott Országgyűlésében elolvastaték ezen Réprézentátzio, és a' Députátzio már ma holnap ide érkezik.

Pofony 6 dik Mártz. — „Az Ország részéről ki-rendelt Deputátzio az Udvari Cancelláriával való Concertátio el végezvén, 28 dik Februáriusban tartott Ülésben tudosította az Ország Rendeit az eránt, minémü változásokat kívánna az Udvari Kantzellaria, Bétsből vett Utasítása szerint, az Ország Gyűlése által ki-dolgozott Törvény-Czikkellyekben tenni. Minekutánna ezen változások a' Kerületbéli tanátskozásokban megfontoltattak volna, folyó hónapnak 2-dik napján ismét Ülés tartatott, mellyben a' Felséges Korona Hertzeg is jelen vólt, és az Ország Rendeinek tanátskozásait mind végig figyelmesen halgatta. Mélt. Ország fő Birája kérdezvén, hogy miben állapotak légyen meg a' Kerületek, azoknak nevében *Nyitra* Vármegyének Követtye *Jezernitzky* Károly Ur jelentette, hogy a' Czikkellyekben tett változásokat olyanoknak találták légyen, mellyekre az Ország szabadságának tetemes megsértése nélkül réa nem alhatnának, és az ezekből következő sérelmeket fontosán, és egy igaz Hazafit illető bátorsággal bővebben elől számlálta. Sérelmesnek állitván az Hazának lenni, hogy min-

den példa nélkül a' Kantzelláriának kezei ugy megvóltanak kötve, hogy a' Bétsből le-küldött Változásokból leg-kisebbsébet-is el-nem engedhetett; hogy az említett Változások olyan Jelentéssel jöttek-le Bétsből, hanemha szóról szóra tettzeni fognak, inkább, a' melly Czikkellyek eránt az Ország részéről nehézség vagy on, egészfzen ki-maradjanak; hogy sokakban tsak azért tétettek Változások, mivel az Ország nem egészfzen a' régibb Törvényeknek szavával élt; hogy ezen változások ő Felségének Resolutzioival ellenkeznének; hogy az Ország szabadságának fundamentoma, Vármegyék törvényes Hatalma azok által meg-légyen sértve. Fájdalmason értették légyen továbbá az Illyriai Kantzelláriának fel-állítását, melly által az Illyriai Nemzet, mint egy különös, 's az Országban lakozó más Nemzeteknél nagyobb Privilegiummal biró Nemzetté lenne; és az Erdélyi Kantzelláriának a' Magyarától való elválasztását, melly által a' két Ország közt leendő Edgyesség hátráltatni láttatik. De sokkal jobban meg-vólnának ő Felségének Igazság szeretéről, és Egyenességéről győzöttetve, mintsem hogy ezen változásokat magának ő Felségének tulajdonithatnák, 's reménylenék-is, hogy ha az elől számlált sérelmek ő Felségének befognak mutattatni, azokat kegyelmesen orvosolni fogja. Nem is lehetne ezen változásokat senkinek egyébnek tulajdonítani, hanem némely Tanácsosoknak, kik még az előbeni országglás alatt, a' Fejedelem, vagy inkább a' magok hasznát az Ország javától elválasztván, az Orzágnak vissza tettését már régen magokra vonták, és ezen tselekedetekért, hogy a' jó Fejedelemnek rossz tanácsot adnak, annyival-is inkább büntetést érdemlenének, hogy nem idegenek, hanem ezen Orzágból valók, és a' Hazának szintugy, mint a' Fejedelemnek kötelesek. Azt itélnék tehát legjobbnak, hogy ugyan az a' Deputátzió, melly a' Törvény Czikkellyeket dolgozta, ezen változásokat-is vegye-fel, és azok eránt ő Felségének Repraesentátiót indító okokkal együtt készítsen, melyet

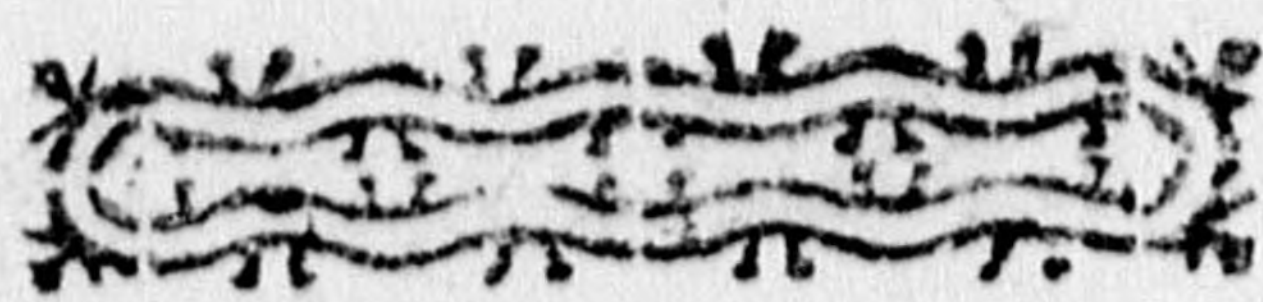
lyet a' K. Hertzeg N. Ispány, más egynéhány Deputátusokkal együtt Bétsben fel-vigyék; azon kívül a' jelen-lévő Felséges Korona Hertzeg kérettelesen, hogy addig is ő Felségénél az Ország julsai eránt közben járuljon. Hozzá adván ehez rövideden mások-is magok értelmeket, közönségesen az Ország Rendei meg egyeztek abban, hogy a' vólt Deputátzio Magyar Ország fő Birája Præfidiuma alatt ismét ki-rendeltessen, és kérték a' Felséges Korona Hertzegnek-is hathatós közben-járását. Ki-is magát két izben meg hajtván, ajánlotta. — Azután az háttárbéli villongásoknak el igazítása eránt fel-tett Repræsentatio pedig, még tsak 12 óra felé lévén az idő, a' Sefsionális Házban, mely most a' Primás ő Eminentiaja Palotája, meg maradt, és munkájához azonnal hozzá fogott. A' Felséges Korona Hertzeg is jó ideig a' Deputátioiban jelen vólt, az után pedig tsak hamar Bétsbe vissza tért. — A' tegnapi Ülésben a' Deputátzio referálta Munkáját, és minekutánna az Illyriai Kantzellária eránt; az Erdélyi Kantzelláriának a' Magyartól, és a' Kamarának a' Helytartó Tanátstól való el-választása ellen; és a' Törvény-Czikkellyekben az Udvari Kantzellária által tett változások eránt; a' Deputátio által ki dolgozott három rendbéli Repræsentatiok némelly változások után az Ország által is helyben hagyattak volna, hogy a' Repræsentatioknak annál nagyobb sikere legyen, az előbbeni végezéshez képest, a' K. Hertzeg Nádor-Ispány, Primás ő Eminentziaja, M. Ország fő Biró, Horváth-orzági Bán, és Personális ő Excellájok Bétsben fel mentenek. (fel-is érkeztenek) — Az Ország gyűlését már egynéhány Püspök Urak ide hagyták és a' magok Papi Kerületjékbe vissza tértenek. — Ezen kis Könyvetskének: *Sola fides Salvifica Romano Catholica*, egy meg tzáfoltatása jött ki Deákul, mellyet a' *Kalotsay* Ersek Ur ő Exc. ja nyomtattatott, és szüntelen nyomtattatván, ingyen adatik, méltó az olvasásra.

Béts. — A' múlt Szombaton egy Bihar Vár-
 megyei, *Tisza István* nevezetű, mint egy 26 — 27
 esztendőös fő Nemes ifjunak itt Bétsben esett szomo-
 rú történetét, minekelölte következendőképpen meg-
 értenők, mondja-el ki ki közüllünk a' minden-napi
 Uriimádságnak ezt a' tzikkelyét: *Ne vigy minket a'
 Kifirtetbe!!* — Az említett *Tisza István* nevezetű
 még nöstelen fő Nemes ifjú egy bizonyos P* * Kis-
 aszizsonnyal Hazánkban házolsági szövetségbe es-
 vén, jegyet váltanak egymástól. Az ifjú fel-jő Béts-
 be, némelly dolgainak igazittására, és mig egyné-
 hány hetekig itt mulatna, Levelet vészzen Mátkájá-
 tól, melyben ennek Bétsben való mulatásáról hol-
 mi félelmes szerelmesek között esni szokott szemre
 hányásokat tévén, a' többi között azt írta, hogy
 ha így viselné magát, talám jobb lenne még most
 lemondani egymásról. Vévén a' Levelet ezen ma-
 ga betsületére nézve igen érzékeny és valóságosan
 jó indulatu ifju, mintegy fél válról felel a' Kis-asz-
 izsonynak, melyre az aszizsonyi rendkívül kevélység-
 gel tellyes Kisaszizsony egy nem 'szerelmesek' kezébe
 bárdolt pennát vévén, azt írja Bétsbe Mátkájának,
 hogy az ő szerelme zállogául adott brilliántos gyü-
 rüjét Bétsben ennek 's ennek az Agensnek adná ál-
 tal. Ezt az ifju meg-tselekedvén írta a' Kisaszizsony-
 nak, hogy ő-is nálla hagyott jószágát küldené-fel
 Bétsbe. Ezen Környülállás, 's talám még többek-
 is érkezhettének hozzá, olly elmebéli háborodásba
 hozták vala a' nevezett ifjat, hogy a' Felséges Ud-
 varba-is *Audentzia* kérni bé-menvén, a' maga el-
 mebéli háborodását mindeneknek tudtokra adta;
 mely szerint a' F. Nápolyi Király Doktora mellé ad-
 ván magát társúl, Pénteken délután szállására kifir-
 te. Látván a' Doktor, hogy az ifjú dühös indula-
 tak között vagy on, minden úton módon kíván vala
 rajta segitteni, és tölle el nem távozott. Hogy ezen
 ifjunak lábán a' Doktor eret vágassan, tsak addig
 megy ki az ajtón, mig az ifjú Inassának vizet me-
 legittetni parantsol; de szerentsétlenül; mert alig
 lépvén - ki az ajton, az ifju, magára zárál az aj-
 tót,

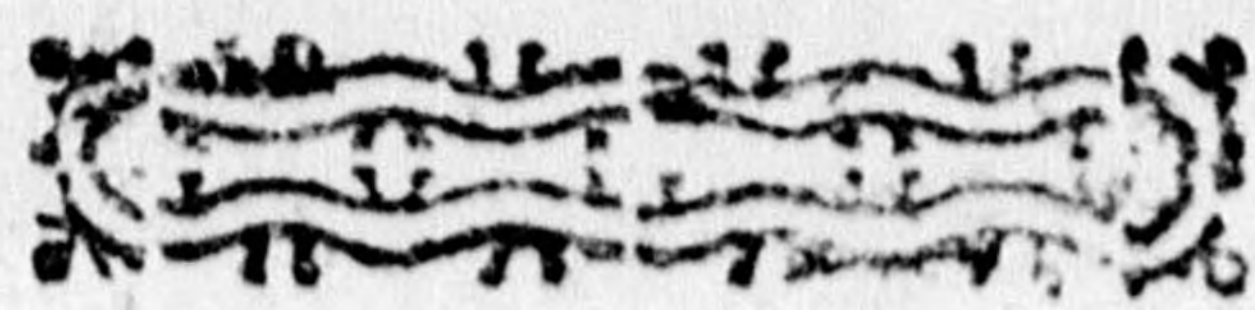

tót, és 2 élős barátvált elé-vévén, két-felől 2 kezeivel egész torkát olly hirtelen keresztül mettzette, hogy noha a' Doktor az ajtot azonnal bé-törötte is, életben többé nem találtaték. Ennek Jóakarói itten Koporsót tsináltatának, és más nap tisztességen eltemették. — Ugy tapasztaljuk, hogy az e' féle véletlen szerentsétlenségek a' leg-érzékenyebb és jobb szivü ifjakon szoktanak többnyire törtenni elme háborodásból; tehát az illyent csak egy szempillantásig sem lehet magára hagyni. — Ugy beszélnek, hogy ezen ifjunak mintegy 20-ezer forintnyi esztendei jövedelme vólt, és egy a' Külső Akadémiákon is példáson tanúlt ifju lett légyen. — Végre meg lehet azt itt jegyzeni, hogy gyakran az illy megháborodtak olly nagyon el-hitettek magokkal valamely dolgot, hogy életek függ azon persvasiotól; mint a' ki azt hitte magáról, hogy az ő Feje nagyobb, mintsem az ajton ki férne, azért, hogy a' feje az ajtó között öszve ne laposodjék, nem mért ki menni szobájából; a' körülötte lévők erőszakki akarván őtet vinni az elég tágas ajton, nagy kiáltások között az ajtó nyilásában meghólt; sok más példa is van erre. Azért nem kell az illyeneknek képzélődését megvetni, mert gyakran kívánságoknak bé-telleyesedése csak egyedül eszköz az ő meggyógyulásokra; a' jelen való szomorú példában is fenn marad az a' kérdés: Vallyon ha az említett *Tisza* maga kívánságait, bár melly éktelenek lettek légyen is azok, ő Felségének eleibe terjeszthetvén, ő Felségétől bár tettett igen jó választ kapott volna, avagy nem enyhítette volna é megháborodását? Külömben ez most mind késő, hanem a' kinek ép elméje vagon, adjon hálákat a' Teremtőnek, és ne felejtkezzék el ezen könyörgésről: Uram ne vigy minket kísirtetbe. — Gr. Szapáry János a' *Fiumi* Kormányozó mégyen a' Nápolyi Udvarhoz Követnek. — Feldmarial Lájdinánt B. *Schmidtfeld* nyerte a' Gr. *Pálffy* János árva Magyar gyalog Sergét. — A *Toskáná* Károly Sergének Gondviseleségét pedig F. M. L. *Stáder*, F. M. L.

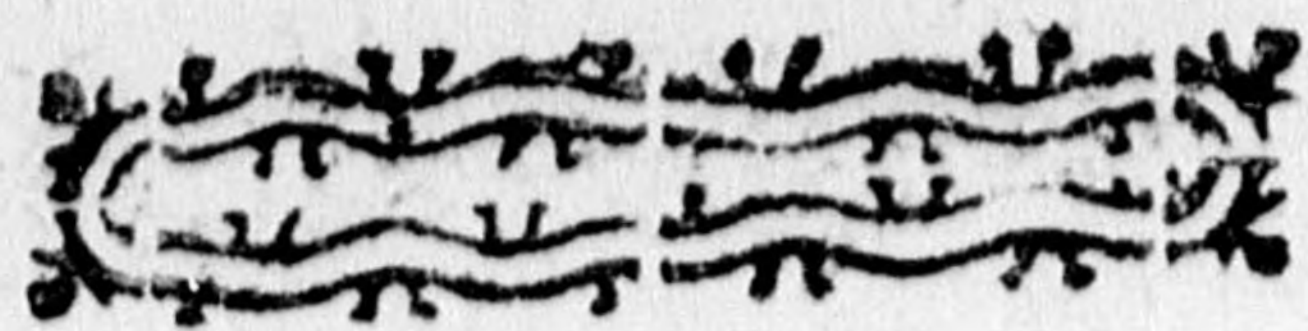

Dreschelnek halálával. — Annak, hogy Magyar országban a' hir jár, hogy az *Illyriai* Kantzellária *de subjecto non supponere* fel-állittatott, rövid idő múlva nagy változását fogjuk hallani. — Tegnap a' Bétsi Gavallérok és Dámák el-butstuztanak a' Nápolyi Felségektől, tehát el-menetelek ő Felségeknek nem meszse vagyon. — Némely idegen Levelek azt írják, hogy egy Auszriai Hertzeg fogná a' Muszka Nagy Hertzegnek Leányát el-venni, és Lengyel Király fogna lenni; mi pedig Bétsben ugy látjuk előre, hogy a' Svéd Király fogna Lengyel Királlyá lenni — és alig ha meg-tsal látásunk. — Itt Bétsben tegnap a' Kávé-házban kezdik vala beszélleni, hogy az Erdélyi fő Kormányozó Ur ide érkezett volna, és hivatalját kívánná le-tenni, hogy ez egy sültelen hazúgság légyen, kinek kinek adhatjuk tudtára. —

N. Enyed 18. Febr. — „A' mi Kegyelmes Atyánk II-di *Leopold* Magyar Királyságra lett szerentsés meg-koronáztatásáért, nálunk is Febr. 13-dikán el-énekelteték a' *Téged Isten ditsérünk*, olyan szives indulattal öszve köttetett közönséges pompával és tzerémoniával, melynél már többre bennünket a' lehetetlenség gyepelője alig eresztethetett volna. — Már reggeli 8 és 9 óra között el-kezdődvén ezen öröminnep' szentelése, az egész Város, és ennek minden Vallású Polgári öszve-gyülekezének a' R. Cathoka Anyaszentegyházba szép rendel; hól, minekutánna a' *Téged Isten Ditsérünk!* éneklésnek; és a' Szent Misének vége lévén, amaz igen kedves, és kitsiny Hazánkban (meg-kell vallani) nevezetes, *Minorita* Atyák Szerzetéből való Pap T. T. *Török Domokos* Ur a' Kathédrában fel álván, bölts, és az alkalmazottsághoz szabott Tanittásának tárgyául tevé Királyok 1. Könyvének 13-dik részének 14 dik Versét, és annak következő igéit: „*Keresett magának az Ur szive szerint való Férfiat, és meg-parantsolta neki az Ur, hogy Hadnagy lenne az ő Népén.* — Ezen Igékből folyt ékesen hangzó beszédjében megmutatá a' jelen lévő figyelmetes sokoságnak, hogy F. II-dik *Leopold* Koronás Királlyunkban szive szerint

rint való Férfiat ada a' minden Országokat böltsen és hatalmason Kormányozó Isten Hazánknak; mivel tsak akkor ad szive szerint való Fejedelmet, midőn minden más tökéletességek között böltsességgel felékesített Fejedelmet ad. Midőn ezt a' Szentírás szöveiből és a' józon okoskodásból elegendő képpen megmutatta volna, igen illendő-képpen alkalmaztatá Felséges Királyunk II-dik *Leopoldra*, kinek tsak eddig tett tselekedeteiből is nyilván ki hozhatjuk, hogy ő böltsességgel vagyon felruháztatva; azért Isten' szive szerint való Fejedelem; az Istennek személyét viselő földi Igazgató. A' népnek ez eránt való kötelelségeit, és mint azt, valami az érzékeny sziveket és füleket Hazájához, és ennek elválhatatlan Fejéhez, vagy Fejedelméhez való hivségre és szeretetre indithatja vala, olly érzékenyül, és olly szivre-ható tilzta Magyar ékesen szóllással adá elé, hogy külömbező vallású számos Halgatói tellyes gyönyörüséggel és szivbéli megilletődéssel halgatják vala — és ki ki azt mondja: tsak egy Istenét, Hazáját és ennek Fejét igazán szerető Paptól lehetett ezeket várni. — Vége lévén a' R. Katholikum Templomban mint-egy 10 órakor az Isteni tiszteletnek, és Apostoli Királyunk öröm innepének szentebb megillése, mint egy tizenegyedfél órányban jel adaték harangszó által az itt lévő ugy nevezett Ref. Anyaszentegyházbeliek részéről-is, kik amott már mind jelen valának. Megindulának azért ezen Templomba is az ő Királyokat buzgon és hiven szerető lakosok, és bégyülekezének illy rendel: „Elöl megyen vala a' Magistrátus az Esküdtekkal a' Város Zászlója alatt, ezt követte a' Ref. Kollégyom' minden aprobb és nagyobb Tagjaival 5 Zászlók alatt; 3 Zászlót ezek között az ugy nevezett Togás Déákok a' Korusban vivén magokkal, onnan lefüggelztették, és mig a' nép a' Templomba bégyüle, eléneklék a' 72-dik 'Sóltárát Sz. *Dávidnak*, és azután a' Kollégyombéli nagyobb ifjuság külömbező meg-edgyeztetett hangon éneklé-el a' 80-dik 'Sóltár nótájára ezen töllek készít-

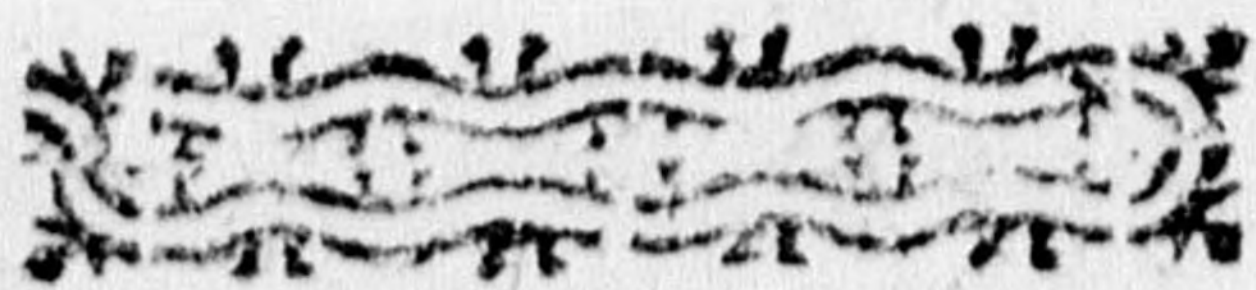
Izítettett Éneket: „*Téged oh Nagy Isten dicsérünk!*
— És Kegyes Urunknak esmérünk — Vállást tészünk
Haláddal — Rollad dicséret mondással. — Tiszte-
lünk, halgass-meg kérünk! — Mert téged Isten di-
sérünk! s. t. Ezek után felállott T. T. Baritz Já-
 nos Ur a' Katédrába, és beszédje tzeljává tévén
 a' Szt. Dávid 89-dik 'Sóltárának 21 és 22-dik Ver-
 seit, egy szivre-ható beszédet tartta; mely alatt mi-
 ción ezen nagy érdemü Prédikáló 3-szor azt mon-
 daná beszéde között: *Éllyen II-dik Leopold Felsé-*
ges Királyunk!!! mindenkor menydörögnek vala
 az örömet hirdető ágyuk, és ennek-is vége lévén
 egy igen szépen zengő éneket mondának. — Ezek
 után fel állta a' Természet Historiáját tanító Profes-
 sor T. T. Benkő Ferentz Ur, és az egész öröm in-
 nep bé-fejezésére egy igen szép Orátziot mondván,
 ezen igékből: *Adjátok-meg az Istennek a' mi az Is-*
tené, és a' Tsászárnak a' mi a' Tsászáré, az egész
 örörn innep áhittatosabb részének vége szakada. —
 A' Flatonaságnak semmi rendelése nem lévén az ö-
 röm tüzelésre, 40 Polgár ifjak vállasztattanak vala
 e' végre, kik a' tanúlt hadi nép truttzára lödöztek
 — estve meg-indula a' *Vivát* kiáltás és a' fegyver
 durrogás 6 órakor, és más nap 6 óráig vigadott
 az egész Város. — A' Nemes Magistrátus igen böl-
 tselekedett ezen alkalmatossággal, hogy a' ma-
 ga *Circumspectus* Polgárjai közzül senkit Báljába
 nem eresztett —; mert így senki sem látta közüllök,
 a' bor-ivás miatt ki hogy tántorgott!! — Itt az a'
 részeges Isten *Bakhus* sokszor van törvénybe idézve
 a' Magistrátusban!! és szorgalmatosan meg-tarta-
 tik *Szent Pálnak Timothéusnál* azon intése: *bort*
igya! Nam Thimothé!! — Azonban egész Erdély-
 ben o'ly nagy Keresztényi Türedelem a' külömbező
 Vallásnak között alig vagyon, mint itt N. Enyeden,
 hól nem régiben is a' Ref. Togátusok a' R. Katholi-
 kum Templomban Hármoniát éneklének egy Halott
 felett, és az egész Ref. Kollégyom minden Profes-
 soraival jelen vala. — Itt a' P. P. *Minorita* Atyák
 tiszteletre és szeretetre méltó Szerzete vilzi a' való-
 ságos Keresztényi Szeretetet lámpását.

Scriptum Anonymum, quod in Magno Transilvanicæ Principatu in Lucem prodiit; Argumentum ejus est, Transilvanicam Aulicam Cancellariam ab Hungarica separandam esse.

Idea illa de Transilvania Hungariæ arctius unienda, quam imprimis hungaricorum Comitatum instauratione excitaverat, et quæ initio ad formalem plane incorporationem tetendisse videbatur, postquam Transilvani in genere graves atque derogativas istiusmodi incorporationis sequelas mox animadvertissent, tandem in nudum abiit desiderium, ut saltim ambæ Cancellariæ Hungarica nimirum et Transilvanica indivisæ maneant. Verum denique huic etiam ambarum Cancellariarum unioni, considerato, quod inde Magnus Transilvaniæ Principatus capturus esset, commodo vel incommodo, sequentes obstant rationes.

1.) Secesserat quidem Transilvania ab Hungaria sub *Joanne Zapolya* ea cum conditione, ut nimirum emortuis Joannis Zapolya sexus virilis heredibus Transilvania iterum ad Hungariæ coronam devolvatur. Nihilo tamen minus Status Transilvanici liberam priorum suorum Principum electionem factam semper tectamque conservare contendebant, sequæ finis hujus obtinendi causa in Ottomanicæ plane Portæ protectionem dedidere. Firmam eatenus inter se unionem inivere, propriumque suum ab hungarico prorsus separatum Status systema in ea fundavere. Isthæc ab Hungaria separatio per posteriora non insciis Hungaricis aequæ ac Transilvanicis Statibus sub *Botskai* et *Gabriele Bethlen* celebrata pacta magis adhuc confirmata fuerat, sequæ Transilvania quæ talis liber ac per se subsistens Principatus Domui Austriacæ subjecerat, eumque in finem solummodo cum Imperatore Leopoldo, nequaquam vero cum Hungaricis Statibus tractatus iniverat, prouti etiam ipsi *pragmaticæ sanctionis* articuli non Regni Hungariæ, verum semper Austriacæ tantum Domus mentionem faci-

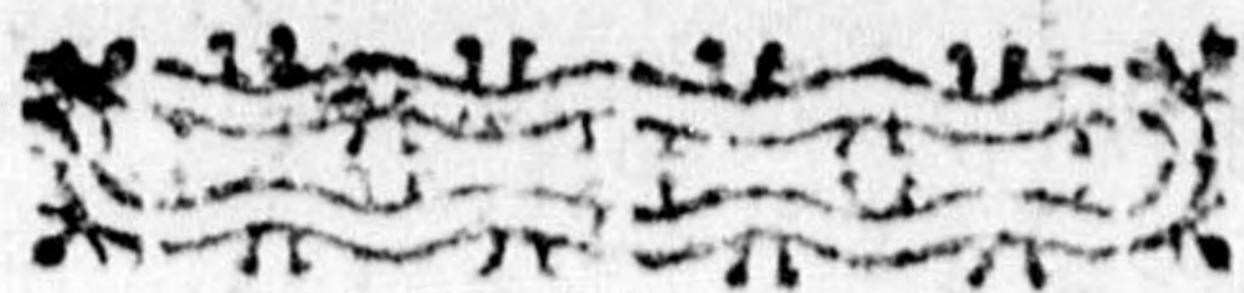
faciunt. Ita igitur comparato subjectionis pacto arctior cum Hungaria unio locum nequaquam habet.

2.) Erunt forte, qui principium illud adducant: *Vis unita fortior*. Verum denique quoad istiusmodi unionem principium isthoc Hungariæ potius quam Transilvaniæ fervire videtur, quippe quod Hungaria fortiorem partem efficiat, Transilvania vero veluti pars debilior illi semet semper conformare deberet. Fortior utique junctum sibi debiliorem ad obtinendos fines suos semper adhibere potest, nequaquam vero vice versa.

3.) Per hanc ambarum Cancellariarum unionem Transilvania de sui per se subsistentia atque pondere omnino quid amissura esset. Sunt sane Principatui huic tantæ semper vires, ut in Monarchia Austriaca veluti peculiaris perque se subsistens provincia comparere, seque conservare valeat, Interna provinciæ negotia satis sunt momentosa atque multifaria, quibus proinde peculiaris ad latus summi Principis Cancellaria occupari poterit. Per Cancellariarum unionem ei quoque suspicioni ansa præberetur, quasi nec vires sufficientes haberet, ut per se peculiarem provinciam efficere, propriamque suam politicam existentiam perfecte conservare possit, nec denique operationes ejus atque interna negotia tanti essent ponderis, ut peculiarem Cancellariam desiderent.

4.) Si pro Transilvania peculiaris existet Cancellaria, systemati provinciæ in eo etiam magis cautum erit atque consultum, quod scilicet membra ejus, siquando fors adversus leges provinciæ atque constitutionem quidpiam committere ausi forent, velut indigenas ad rationes reddendas cogere possit. Prioribus id temporibus factum est. Si Cancellariæ unitæ manserint, Status hac in parte authoritati suæ renunciare debebunt, et unita Cancellaria iisdem semper prævalebit.

5.) Jus publicum Transilvaniæ post separationem ab Hungaria peculiarem suam accepit formam. Prolixum est atque perplexum, peculiareque exigit studium. In hungaricis, qui ad Cancellariam sunt,

Censiliariis notitiam ejus supponere haud licet, quippe qui, cum iis Transilvania haud multum curæ sit, eidem addiscendo operam a juventute haud navant. Hoc tamen non obstante pluralitas suffragiorum penes hos est, qui ad Cancellariam sunt, hungaricos **C**onsiliarios. Fieri igitur nequit, quin ex ignorantia juris publici Transilvanici graves quandoque errores, et non raræ oppressiones committantur, quemadmodum id antea actorum temporum historia docet.

6.) *Siculi* præsertim et *Saxones* peculiare suas habent municipales constitutiones, quarum similis in Regno Hungariæ prorsus non existit. Ambæ hæc constitutiones ab hungarico systemate prorsus sunt diversæ. Hungarus, qui nil nisi feudale suum systema novit, aliter ac juxta fluentia ex hoc principia agere haud consuevit, arduumque sane ei foret, in singulari quovis casu ad particularia municipalia jura respicere. Ambabus igitur his Nationibus per unionem istam præjudicium fieret.

7.) Quin et systema receptorum quatuor religionum per unionem istam in discrimen adduci videntur. Systema isthoc, quod essentialem partem Transilvanici Status systematis efficit, si Transilvanica Cancellaria separata sit, facile conservari potest. Ea vero unita per se ipsum cessat, utpote quod res per plura eorum hujus illiusve religionis affectarum suffragia decidatur, qui ad unitam Cancellariam majori numero assident.

8.) Per Cancellariarum unionem Transilvania amittit prærogativam, quæ ipsi in *Alvincianis resolutionibus* a Leopoldo concessa est. Metuendum proinde est, ne, si huic renuaciaverit, aliis etiam collatis sibi ab Imperatore Leopoldo prærogativis sensim privetur.

9.) Per unionem Cancellariarum primus item passus ad ulteriorem etiam cum Hungaria incorporationem fit. His enim unitis haud multum aberit, quin et *Gubernium Locumtenentiale Consilio* uniatur. Cum vero plena incorporatio cum Hungaria Transilvaniæ

silvaniae omnino pernicioſa, futura eſſet, prouti id Tranſilvanici Ablegati in hungaricis comitiis ipſi agnovere, id quoque merito evitandum eſſet, quod ad ipſam incorporationem ulteriori anſæ ſervire poſſet, ambarum ſcilicet Cancellariarum unio.

10.) Et hoc quidem eo magis, quia Regnum Hungariae ſemper eo tendit, ut ſucceſſu temporis Tranſilvaniam plena ſibi incorporatione jungat. Sane non ita pridem experiri licuit, quantopere Status hungarici in ultimis comitiis Tranſilvanos eo permoveere adlaboraverint, ut *diplomati Leopoldino* renunciarent, parum ipſis hoc idem diploma arriſerit. Nihilo tamen minus id ipſum eſt baſis hodierni Tranſilvaniae ſyſtematis, fundatarumque in eo libertatum, quo ſubruto Tranſilvania remotam duntaxat, omni-que pondere carentem hungarici politici corporis partem efficiet.

11.) Experientia docuit, conſtitutiones atque jura trium Nationum tum potiffimum fuiſſe læſa, cum ambæ Cancellariae unitæ erant. Quid proinde ex unione iſthac pro futuro etiam expectare licet?

12.) Ambarum Cancellariarum harum diverſa ſunt inſtituta. Cancellaria Hungarica politicum duntaxat eſt dicasterium. A Tabula Septemvirali nulla ad Aulam fit appellatio. Ex Tranſilvania complures ad thronum deferuntur, ac proinde Cancellaria Tranſilvanica forenſes etiam cauſas dirimit. Si ergo cum Hungarica, quæ politicum duntaxat forum eſt, conjuncta fuerit, fieri ſane non poterit, quin plures judiciariae etiam controverſiae, ubi de rebus civium propriis agitur, via politica decidantur. Notum utique eſt, hoc idem, donec Cancellariae junctæ eſſent, ſæpius factum fuiſſe, Sed et id notum eſt, quot, quamque acerbis ac juſtis querimoniis res ea anſam dederit.

13.) Negari omnino nequit, pluribus in rebus Tranſilvaniae non eadem eſſe commoda, ac Hungariae. Siquando igitur ad Cancellariam ejusmodi pertractanda fuerint negotia, ubi commoda hæc diver-

sa in collisionem veniunt, judicet quisque, ex qua sint parte plura suffragia danda, et an e. g. aliquod Transilvaniæ quidem nimis utile, Hungariæ autem vel tantisper minus utile commercii Planum in effectum sit deducendum, aut denique an non Transilvania in sui detrimentum in pluribus similibus casibus opprimenda sit.

14.) Sed id negari potest, quod nimirum provinciæ negotia ad Aulam melius ac celerius pertractentur, si provincia peculiare suum, mereque suis negotiis occupandum collegium ad eandem habeat. Numerosi illi atque prolixo labores, quos Cancellariæ Hungariæ domestica Regni negotia facessunt, id necessario secum ferunt, ut Transilvanica negotia, quæ cum illis mixtim occurrunt, omnino protrahi debeant, quia scilicet haud secus, ac pro serie sua assumi querunt.

15.) Sunt qui credant fore, ut Aulæ, si quid forte systemati provinciæ adversum suscipere conata fuerit, per Cancellariarum unionem fortior possit agger opponi. Verum denique ne hic repetatur, provinciam recte sub tempus unionis hujus quam maxime afflictam fuisse, eaque durante jurium et systematum Transilvanicorum metamorphoses initium suum cepisse; ex altera sane parte ad despotismum, quem provincia alia in aliam exercere valet, et cuius evitandi causa majores etiam nostri sese ab Hungariæ corona sejungere procul dubio decrevere, via sternitur; docuitque experientia, oppressionem, quam provincia alia in aliam exercet, despotismo Regum duriores plerumque esse. Hoc in casu eo sane gravior esset futura, quo nimirum difficilior posset reprimi.

16.) Sejunctio Cancellariæ Transilvanicæ in eo etiam promotura esset provinciæ commoda, quod nimirum ea separata integrum ejus Personale ex meritis indigenis foret componendum, pluresque Transilvani juvenes occasionem essent adepturi, quo sibi ad illustre hoc forum rerum, quæ ad Aulam occurrunt, gerendarum peritiam conquirere, seque ita ad
essen-

essentialia patriæ servitia præparare possint. Jam vero præteritorum temporum memoria luculenter testatur, ad inferioris ordinis munia olim ad Cancellariam omnino paucos Transilvaniæ indigenas ad-motos, vacantes autem aulicorum Consiliariorum partes exteris plane collatas fuisse.

17.) Quodsi Cancellariæ, etiam propitio isthoc temporis momento, quo sua Majestas ad cuncta in pristinum statum reponenda propendet, indivisæ man-lerint, postea, tametsi forte compertum fuerit, rem ad unitam Cancellariam non ex voto succedere, se-junctionem earum haud amplius licebit exoperari, quippe interim negotia usque adeo inter se implica-buntur, ut eorum separatio citra confusionem, cui se tamen discrimini Aula vix expositura est, haud amplius fieri possit.

Ezen Kis munkátska Deákúl és Németül ki-nyom-tattatva kering Bétsben, és az én itéletem az, hogy nem-is Erdélyben nyomtattatott.

A' Pápa Nuntziusának nem régiben el-vezett Kantzelláriusát a' Duna lopta vólt el, és most viz-tza adta — A' Bétsi fő Harmintzadra egy láda olyan nagy és szép Narants érkezék a' napokban, melynek magvát ugyan kemény fogu legény leti vólna az, a' ki ketté haraphatta vólna. — Ezen szép Naran-tsak közzül edgyet történetből meg-szelének a' Har-mintzadon; 's hát mindeniknek egy egy arany óra a' magva. Ezen Kereskedő tsak 30-ezer forintot vezte ezen láda Narantsán. — Gr. *Eszterházy* Fe-rentzről azt írják, hogy midőn *Temesvárig* érkezett vólna, már a' mi Portával való békeiségünk meg-lett vólna. Hogy Békeiségünk vagyon a' bizonyos, de még a' békeiségbéli kötéseköl semmit sem lát-tunk.